

A Gondolat ereje

Recenzió Krémer Ferenc: *Az élhető társadalom és a rendőrség válsága. Alternatívák az autoriter rezsimekre* című könyvéről

MOLNÁR Katalin¹

Mondhatnám, hogy sokat gondolkodtam, hogy megírjam-e ezt az ajánlót – a recenzió szót nem merném használni –, de ez így ebben a formában nem igaz. Ezért inkább úgy érvényes az állítás, hogy sokáig érlelődött bennem, mit is írjak. Ennek több oka van.

Az egyik, hogy az ajánlandó könyv² szerzőjét – kimondani is sok – 28 éve ismerem. Azóta dolgozom vele hol lazább, hol szorosabb szellemi és lelki közelségben, ezért elfogult vagyok. És mióta fizikailag már ritkábban találkozunk – lévén, hogy ő már csak kívülről, a „kispadról” figyeli e sajátosan nehéz pályán folyó kitarító próbálkozásaimat, hogy ugyanis 28 éve Magyarországon egy európai, demokratikus rendőrség létrehozásához járuljak hozzá –, bizony bevallom, hiányzik. Persze minden gondolatomat és a belőlük születő sorokat elsőként ismeri és kritizálja, s ugyanígy vagyok én is az övéivel. Így van ez, amióta érdeklődésünk, tudniillik a rendőrség társadalmi szerepe, szervezeti kultúrája, a szakemberek képzése és ez utóbbiért vállalt felelősség közös. Így hát nem csoda, hogy legújabb könyvét is jól ismerem.

A másik ok, amiért régóta forgatom magamban e sorokat, hogy e kiadvány sorsát az ötlet születésétől fogva nyomon követem. Ennek úgy tíz éve, és nem túlzok. Az előző könyvben már benne voltak ennek a csírái is. Olvashattam a szinopszist, majd az első fejezeteket, segíthettem a gondolatok megszövegezésének apró simításainál, ott álltam és szurkoltam minden éles kanyarban, amelyekben a megjelentetés érthető nehézségei közepette a szerzőnek fékeznie kellett, majd a célegyenesben, amikor már csak az apróbb-nagyobb nyomdai bosszankodások és terjesztői aggodalmak választották el az olvasót, hogy kézbe vegye a végeredményt. Magam a szerzőtől dedikált ajándékpéldányt kaptam, majd elballagtam a kiadóba a csak interneten megrendelhető két további darabért, amelyeket én adtam ajándékba. A 2020. május végi megjelenéskor a könyv nem került a boltok polcaira. E sorok írásakor már az utánnomás készül, de valószínűleg most is csak megrendeléssel lehet majd hozzájutni.

¹ Dr. MOLNÁR Katalin PhD, egyetemi docens, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Katalin MOLNÁR PhD, Associate Professor, University of Public Service, Faculty of Law Enforcement
<https://orcid.org/000-0001-7271-5177>; molnar.katalin@uni-nke.hu

² Krémer Ferenc: *Az élhető társadalom és a rendőrség válsága. Alternatívák az autoriter rezsimekre*. Budapest, Gondolat, 2020.

Kérdezte tőlem a szerző, hogy mit gondolok, ő türelmetlen ember? Mondom, igen, általában az vagy, mint ahogy én is, de konkrétan most teljesen joggal vagy az. Mert aki ennyi ideig érlel és ír egy fontos könyvet – mert ez a könyv fontos! –, és az is, aki szurkol neki, természetes, hogy türelmetlenül várja, hogy a mű mihamarabb és minél többekhez eljusson.

Krémer Ferenc első, majd második, a magyar rendőrségről szóló máig népszerű és aktuális könyve – *A rendőri hatalom természete* 2003-ban és a *Rossz döntések kora* 2010-ben – a Napvilág Kiadónál jelent meg. Most a Gondolat Kiadót sikerült megnyernie az ügynek, ám a kézirat leadásától a megjelenésig eltelt hosszú hónapok egy gyermek kihordását is lehetővé tették volna. Mondjuk egy ilyen szöveg megalkotása majdnem ugyanolyan fáradtság.

A 2019 szeptembere és 2020 májusa között eltelt kilenc hónapban sok minden történt mifelénk és a nagyvilágban is a legkülönbözőbb országokkal és rendőrségeikkel, ami a téma szempontjából fontos adalék lehetett volna. A kiadói átfutás hosszú vajúadásának időszakában ezek akár bele is kerülhettek volna a műbe. De nem kerülhettek, mert a kézirat le volt zárva. Drámai események egész sora bizonyítja, hogy a szerző – és erre ő maga egyáltalán nem büszke, sőt, még csak jó érzéssel sem tölti el – szinte váteszi képességekkel rendelkezik. Persze nincsen ebben semmi különleges vagy meglepő. Bárki így lenne ezzel, ha olyan régen, csaknem 30 éve figyelné társadalom, hatalom és rendőrség különös–furcsa viszonyrendszerét, mint ahogyan ő teszi. Kiváltképpen, ha hozzá hasonlóan annyiféle szemüveget és tudományos módszert változtatva-próbálgatva fürkészné és elemezné az ezeket formáló folyamatokat.

Krémer Ferenc történészként, filozófusként, politológusként, szociológusként szemlélődik és elemez – hogy csak a legfontosabbakat említsem. Interjúkban sokszor emlegetik kriminológusként is, bár ő ezt mindig udvariasan elhárítja, miközben bűnözési trendekről, büntetési alternatívákról is többet tud, mint sokan, akik ilyen oklevéllel dicsekednek. És nagyságrendekkel többet, mint amennyit – sajnos – valaha is hasznosítani fog belőle a szakma. Krémer Ferenc a mai napig is kutat és tanít, bár már nem rendőröket, hanem – milyen érdekes – kriminológusokat. Tanárként kifejezetten megosztó személyiség, legalábbis míg napi rendszerességgel vele dolgoztam, biztosan így volt. Ez talán azért is lehetett, mert soha nem volt türelme a lusta, gondolkodni nem képes vagy hajlandó, tehetségtelen és tisztességtelen hallgatókhoz. Az ilyenek nyilván őt sem szerették. Kedvelték és kedvelik viszont azok, akiket lázba hoznak a rendőrtudományok (nagy)világából általa filológusi-történelmi aprómunkával összeszededetett, hibátlan logikával, és ha kell, éles kritikával egyberendezgetett elméleti okfejtései; gondosan megtervezett és kivitelezett kutatásaiból származó precíz és a valóságot nem ritkán fájóan feltáró adatai; sőt, ezeken túl még az eredményekből levont következtetései és az általuk tüpontosan kirajzolt megoldási lehetőségek is. Mert rendre ilyeneket is kínál.

Ha rajta múlt volna, a rendszerváltás óta eltelt fél emberöltőnyi idő elhozza és megőrzi legalább a reményét annak, hogy olyan rendőrségünk legyen, amelyet – bármilyen hihetetlenül hangozzék is, de – mindenki szeretett volna. Egy, az élhető társadalom

működéséhez a maga eszközeivel hozzájáruló, a közösségeket segítő, a problémákra nyitott és azok megoldásai érdekében az emberekkel együttműködő, ezért általuk elfogadott és támogatott, professzionális, korszerű és hatékony szervezetet. Kivéve persze a bűnözőket. Ők nyilvánvalóan nem ezt szeretnék. De ez a könyv nem is nekik szól, hanem mindazoknak, akiket érdekel a rendőrség és a demokrácia viszonya, különös tekintettel a magyar rendőrség reformjának akadályaira és lehetőségeire. És azoknak, akik szeretnék egy élhető – azaz biztonságos, kooperációra, befogadásra és kohézióra alapuló – társadalomban élni.

A fűlszövegben a szerző ekképpen foglalja össze szándékát:

„A rendőrség, bár sokan nem így tekintenek rá, maga is élhetővé vagy élethetlenné teheti a településeket. Az élhető társadalmak egészen másfajta rendőrséget követelnek meg, mint az élethetlenné. A bezárkózó, széthulló, központilag irányított élethetlen társadalmak szívesen hivatkoznak a rendre, ami mindig hierarchikus biztonságot eredményez. Egy település azonban csak akkor válhat élhetővé, ha a biztonság mindenkire kiterjed.

A rivális politikai és rendészeti koncepciók ellentmondó jövőt kínálnak, ámde a hatalom nem mindegyik alternatívát teszi megvitathatóvá. Ez a tanulmány a rivális koncepciók szembeállításán és az élhetőség szempontjából való értékelésén alapul, nem hagyva kétséget a szerző álláspontja felől.

Az ellentétes biztonsági koncepciók más életlehetőséget és más intézményeket eredményeznek. Ugyanilyen ellentéteket figyelhetünk meg az eltérő célokat és érdekeket követő rendészeti- és rendpolitikákban is. A rendőrség segítségével végzett politikai tevékenység – vagyis a politikai rendészet – az élethetlen társadalmak sajátja. A veszély- és félelemgenerálás, az engedelmesség, valamint a delegált erőszak mind azt mutatják, hogy [...] a mindannyiunk számára fontos, ámde nyitott kérdés az: hogyan szabadulhatunk meg ennek a politikának a következményeitől, és mi az, amit együtt hozhatunk létre helyette?”

Mert ez a tét. És ehhez nekünk, civileknek, rendőröknek, politikusoknak és rendőrséggel foglalkozóknak – ahogy Feri kedvenc költője, József Attila mondja 1936-os *A Dunánál* című versében – ideje „rendezni végre közös dolgainkat, ez a mi munkánk; és nem is kevés”.

IRODALOMJEGYZÉK

Krémer Ferenc: *Az élhető társadalom és a rendőrség válsága. Alternatívák az autoriter rezsimekre*. Budapest, Gondolat, 2020.